

Pč 2033

Leto II.

Št. 5.

SLOVENKA

A V G U S T 1 9 4 4

GLASILO SLOVENSKE PROTIFAŠISTIČNE ŽENSKE ZVEZE
ZA SLOVENSKO PRIMORJE

NAUKI SPORAZUMA

Teheranska konferenca je dala esnove za nov borbeni zalet Evrope. Danes, ko že izvršujejo sklepekonferenčne vsi zavezniki in ko jih izvajajo v taki pri vojaških operacijah kot pri političnem urejevanju, je pomen Teheranske konference pač že vsakemu razviden. Protifašističnim borcem je pripravila konferenca nove velike zmage, fašistom in njihovim pomagačem po posameznih evropskih deželah pa strah in trepet. Poizkusi fašistov in računi izdajalcev na razkol v zavezniškem taboru so doživeli nov polom. Vojaški in politični razvoj v zadnjih tednih je dokazal, da je blok zaveznikov: Anglije, Sovjetske Zveze in Amerike vedno trdnejši in da se vedno enotnejši njihovi naperi za čim hitrejšo in čim popolnejšo zmago nad fašizmom. Ta enotnost zaveznikov prinaša nam skorajšnji zmagovit konec vojne, sovražnikom pa približuje zlom in kazen za vsa gorodejstva, ki so jih vršili nad evropskimi ljudstvi.

Jugoslovanski narodi so pod modrim vodstvom maršala Tita v več kot triletni borbi ves čas zasledovali cilj, ki ga danes izvršujejo vsi zavezniki, to je borili sme se proti fašizmu in vsem njegovim pomagačem. Nujno je, da so združeni zavezniki morali voditi račun o tej naši borbi in samim tem je postalo nujno tudi to, da dobi naša NOVJ zasluženo priznanje. Potrebna je bila triletna borba, da se je rešnica o nas odprla pet v svet. To dejstvo vezano na poudarjeno željo našega vodstva, da se ostvari čim širša enotnost jugoslovanskih narodov za zadnji vojni napor, je dal pogoje za sporazum med predsednikom Nacionalnega Komiteta Osvojitve Jugoslavije - tovarišem maršalom Titom in predsednikom jugoslovanske kraljevske vlade dr. Šubašičem.

Sporazum , katerega točke smo v naši literaturi= že večkrat objavili, pomeni priznanje naše NOVJ pod vodstvom maršala Jugoslavije, maršala Tita kot edine zavezniške sile na ozemlju Jugoslavije. Sporazum je priznal vse pridobitve jugoslovanskih narodov v tri letni borbi s priznanjem federativne, demokratične ureditve Jugoslavije z njeno začasno upravo AVNOJ-em in NKOJ-em. Naloga kraljeve vlade v Londonu je po sporazumu ta, da skrbi za oskrbovanje narodov Jugoslavije s pomočjo inozemstva, da skrbi, da bo delo v inozemstvu odgovarjalo našemu delu doma, ter da ščiti interese naših narodov in naše NOVJ v inozemstvu. V 6 članski kraljevi vladi v Londonu sta dva odposlanca NKOJ-a. Sporazum potrjuje sklep II. zasedanja AVNOJ-a da bodo vprašanje kralja rešili narodi Jugoslavije pa popolni osvoboditvi domovine.

Tako so bili doma in pred svetom dokončno razbiti vsi poskusi za razbijanje enotnosti jugoslovanskih narodov v NOVJ in pod vodstvom AVNOJ-a, tako se bila izpodnešena tla vsem poskusom vojaških formacij, ki so trdile da se mimo NOVJ naslanjajo na zaveznike odnosno na kraljevo jugoslovanske vlado v Londonu. Izdajstvo Mihajloviča in domobrancev je bilo razkrinkano. Domobranski in četniški vojaki so se postavljali pred dejstvo: ali se pridružijo NOVJ pod vodstvom maršala Tita ali pa bodo brezpegojno delili usodo nemških fašistov. Možnosti za skrite igre ni več.

Nam pa so dogodki doma in po svetu razširili naše naloge. Dogodki po svetu so nam pokazali, da se bliža hiter zlom hitlerjancev, da se bliža naša končna zmaga. Dogodki doma so nam potrdili legitimacijo edinega zastopnika volje združenih zaveznikov na ozemlju Jugoslavije. Od nas samih pa je odvisno, kdaj bo naša domovina osvobojena. In kot nam razvoj omogoča, tako tudi zahteva od nas, da do skrajnosti stopnjujemo napore za zmago. Omogoča nam to zato, ker

so slovenske ljudske množice spoznale, da je bila edino pot brezpogojnega boja proti fašizmu pravilna, ker so spoznale, da je enotnost osvobodilne fronte in trdnost njenega vodstva vodila naš narod od zmage do zmage in ker so spoznale, da je rešitev domovine le v skupnem boju vseh Slovencev. Sporazum nam omogoča, da pritegnemo še nove sile v naš boj tudi zato, ker je stopnjeval razkroj v vrstah domačih izdajalcev od Nediča do Paveliča, Rupnika in Mihajloviča.

Velike so s tem naloge, ki nam jih nalaga to zadnje obdobje domovinske vojne. Stopnjevati moramo mobilizacijo vseh Slovencev za dokončni izgon sovražnikov iz naše svete domovine. Mobilizacija mora obseči vse ljudstvo in vsa sredstva naroda. Kar je za orožje sposobnih, moramo v zadnji boj s Titovo vojsko, vse ostalo mora stopnjevati svoje delo v zaledju. Pritegniti moramo v boj vse skrivače. Njihov beg je nečasten in strahopeten ter je zločin nad slovenskim narodom, zločin nad ljudsko oblastjo. Pokazati moramo domobrancem njihovo pot izdajstva, pokazati jim moramo, kako jih varajo njihovi voditelji, pokazati jim moramo, da nima njihova borba drugega izhoda, kot pot pred narodno sodišče. Razbiti moramo četniške agente, razkrinkati njihovo gestapovsko izdajalsko vlogo.

Vendar se naši Narodno Osvobodilni Odbori danes oč vseh zaveznikov priznana oblast, so slovenska ljudska oblast. Gre nam za vse Slovence. In če prav nič ne more iztrgati zmage, odpiramo še zadnja vrata vsakemu, ki se hoče pridružiti naši borbi in v njej omiliti prejšnje napake.

Kdor pa še danes stoji ob strani ali celo kot četnik odnosno domobranec podpira nemške fašistične okupatorje, ta ne spada v slovenske vasi, vse take mora slovenska vas že danes izvreči in iz vaške skupnosti mora izključiti tudi vse one, ki tem izdajale-

cem kakorkoli pomagajo.

Mnogo lahko napravi slovenska žena, da bo naša domovina čimprej svobodna. Slovenska žena je prevzela vse delo na terenu, da je s tem omogočila mobilizacijo vseh mož za NOV. In še je prav slovenska žena tista, ki more in mora odpreti oči zapeljancem, ki še niso našli pot v enotno borbo slovenskih in jugoslovanskih narodov pod vodstvom našega prvega borca maršala Jugoslavije TITA.

Lev Modic.

RAZPIS NARODNEGA

"TEKMOVANJA ZMAGE"

IOOF Slovenskega naroda razpisuje narodno "Tekmovanje zmage".

- 1./ "Tekmovanje zmage" ima namen do skrajnosti zvišati borbena enotnost slovenskega naroda, stopnjujeva ti borbene napore slovenskega ljudstva v narodno osvobodilni borbi s popolno mobilizacijo vseh narodu zvestih sil, približati zmago in se na njo pripraviti.
- 2./ Tekmovanje bo trajalo od 20. avgusta do 20. oktobra 1944.
- 3./ Tekmuje se na vseh področjih narodne osvobodilne borbe in v izgradnji nove slovenske oblasti za izvršitev postavljenega načrta in za doseg najboljšega uspeha preko postavljenega načrta v okviru tekmovalnega načrta združene Slovenije.
- 4./ Teknujejo vse organizacije OF. Tekmovanja naj se udeleži vsak Slovenec in vsak slovenski kraj.
- 5./ Tekmovanje organizirajo in vodijo po navodilih IOOF Okrožni, rajonski in terenski odbori OF s pomočjo odborov množičnih organizacij OF: Slovenske = Protifašistične Ženske Zveze /SPŽZ/ Zveze Slovenske

Mladine /ZSM/ in drugi

6./ Uspehe tekmovanja ocenjuje IOOF za posamezna Okrožja, Okrožni odbori OF svoje rajonske odbore, rajonski odbori OF, za svoje terenske organizacije in terenski odbori OF za posameznike svoje organizacije vstevši člane SPŽZ in ZSM takoj po izvršenem tekmovanju.

7./ IOOF bo nagradil najboljša okrožja, v vsakem okrožju najboljši rajonski odbor, v vsakem rajonskem odboru najboljši terenski odbor, in v vsakem terenskem odboru najvrednejšega moškega ali ženske in mladince oziroma mladinko s posebno nagrado in priznanjem.

8./ Podrobno poročilo o uspehih tekmovanja in oceno za najboljšo trojico pošljejo terenski odbori OF Okrajnemu odboru OF do prvega novembra. Rajonski odbori OF pošljejo poročilo o tekmovanju, opremljeno z oceno terenskih organizacij ter posameznikov iz terenskih odborov ter predloge za nagrado Okrajnemu Odboru OF do 10 novembra, isto pa Okrožni odbori OF = preko svojega Pokrajinskega odbora do 20 novembra = t.l.

Tekmovanje se vrši in zaključiti:

1./ V okviru tekmovalnega načrta združene Slovenije.

2./ Po posebnem pravilniku o tekmovanju, kar oboje prejmejo vse organizacije OF od svojih nadrejenih odborov OF.

3./ In po navodilih v posebnem glasilu, ki ga bo izdajala za čas tekmovanja Komisija za tekmovanje = pri IOOF.

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Sekretar:

Za IOOF:

Predsednik:

Boris Kidrič l.r.

Josip Vičmar l.r.

"TEKMOVANJE ZMAGE"

NAŠA PRVA DOLŽNOST

Naše prvo tekmovanje je izpadlo v splošnem prav dobro. Skoraj povsod so tovarišice prekoračile okvirni načrt, katerega smo si stāvile. S koliko več jo v nemc se bomo oprijele zdaj novega tekmovanja saj je to "Tekmovanje zmage". Ime samo nam pove, da moramo vsi, prav vsi Slovenci tekrovati v izvrševanju svojih dolžnosti, da bomo s tem čimprej dosegli zmago. To tekmovanje je zasnovano tako široko, da prav nobeno delo ne sme stati izven njega.

Tekmovale bomo v tem, da:

1. mobiliziramo vse sile za našo vojsko. Noben za orožje sposoben moški ne sme ostati doma! Vzgojimo vas, da bo sama izročila skrivače, ubežnike in pobe gle domobrance! Mobilizirajmo tudi naše tovarišice!

2. Da bo naša vojska dovoljno oskrbovana s hrano, da zanjo peremo in šivamo.

3. Da mobiliziramo naše tovarišice za bolničarke za delo v vojaških edinicah.

4. Da oskrbuujemo naše bolnice s hrano in sanitetnim materialom.

5. Da delamo za razkroj v sovražnih vrstah s tem, da jim z letaki, z literaturo in ustno prikažemo, da so na napačni poti in jih pripeljemo v naše vrste.

6. Da sodelujemo pri graditvi naše narodne oblasti, da se zlasti udeležujemo Krajevnih zborov volivcev in pomagamo Komisiji za ugotovitev zločincov, odsekoma za socialno skrbstvo in za obnovo ter našemu Rdečemu križu.

7. Da politično dvignemo našo vas s političnimi in čitalnimi sestanki, in predvsem s tem, da damo vsakemu delo.

8. Da kulturno dvignemo vas, s kulturnimi prire-

ditvami, s knjižnicami in čitalnicami, da organiziramo dopisništvo, z ustanavljanjem šol in večernih tečajev, pevskih zborov in orkestrov.

9. Da pritegnemo vse mlačneže, ki so stali doslej ob strani.

10. Da dvignemo naše gospodarstvo in gospodinjstvo s tem, da posvetimo vso skrb spravljanju pridelkov, jesenski setvi, živinoreji predvsem prašičjereji.

Še mnogo dela bi se dalo naštet. Še enkrat: Nobe no še tako malenkostno delo ne sme stati izven tekmovanja!

Vključite se v načrt katerega je postavila vaša vas!

Glejte da se bo tekmovanje izvršilo čim hitrejše in čim boljše!

Od nas je odvisno, da si preko tekmovanja zmage čimprej priborimo zmagalo!

SLOVENSKE IN HRVAŠKE

ŽENE

MANIFESTIRAJO

SKUPNO ZA TITOVO JUGOSLAVIJO PO SPŽZ.

Pošiljam vam vtise, ki sem jih doživela na prvem kongresu APŽ za Hrvaško Istrc. Iz Slovenskega Primorja se nas je udeležilo kongresa 7 tovarišev in 3 tovarišice iz Brkinskega okrožja, 4 pa iz Istre. Srečanja z brati Hrvati smo se zelo veselile, nismo pa pričakovale take prisrčnosti, ki smo jo občutile že ob srečanju prvih patrol, ki so nas spremljale od stanice do stanice. Med potjo, ko smo se bližali cilju so nas ves čas spremljala zavezniška letala. Šli so ravno Reko bombardirat. Ob grmenju bombnikov se nam je zdela pot krajša in lažja. Vsa naša srca

so govorila, to so naši zavezniki, konferenco grede pozdraviti. Tovarišice iz Hrvatske Istre so bile že obveščene o našem prihodu in so nam prišle nasproti. Ko so nas spremljale v bližnje vas, so ljudem pripovedoval^o z velikim veseljem, da smo me Slovenke, delegatke iz Slovenskega Primorja. Seveda je bilo na to polno vzklikanja: "Živele Slovenke", "Živele = bratstvo jugoslovanskih narodov".

Konferenca se je vršila sredi gozda. Pregled na sprevid, ki se je pomikal iz vasi v gozd, nas je vse zadivil. Bilo je nad 2.000 civilnega prebivalstva, = od najmlajših pionirjev pa do najstarejših osivelih mamic in očetov. Okrog 1.000 pa je bilo vojske. Med sprevidom je vihralo okrog 30 jugoslovanskih zastav. Poleg tega so vihrale še angleške, ruske in ameriške ter italijanske zastave, ker je bila na konferenci zastopana tudi italijanska manjšina.

Točnega programa o poteku kongresa si nisem mogla zapomniti, zato bom omenila le nekatere stvari.

Konferenco je otvorila tovarišica od Okrožnega odbora APŽ. Prvo so pozdravili konferenco pionirji, nato pa je II. hrvaška brigada napravila paradni defile. Ploskanje in vzklikanje je bilo nepopisno. Na lokatero oko pa je pri tem ostalo suho. Sledil je nato govor tovarišice Dine, članice Ob.K.-KPH. Nato je pozdravila konferenco tovarišica Mara, predsednica APŽ za Hrvaško Istro. Pozdravil je kongres tudi komisar II. brigade nato kapetan italijanskega bataljona v imenu italijanske narodne manjšine, prav tako tudi Alma, zastopnica italijanskih žena v Trstu. Z velikim veseljem so sprejele v program tudi naš = pozdravni govor.

Konferenco je prišel blagosloviti duhovnik iz bližnje vasice. Blagoslovil je tudi nov omladinski bataljon "Olga Ban", ki se je ta dan formiral. To ime je dobil po padli, hrabri partizanki. Zmclili = so pri tem slovesu očenaš v spomin padlim žrtvam .

Priletnega duhovnika je to zborovanje zelo ganilo. Izjavil je, da ne najde primernih besed, s katerimi bi izrazil to, kar čuti ob pogledu na te junaške žene ki so prvič v svojem življenju prosto spregovorile. Za tem je sledil kratek odmor, po katerem je bila kulturna prireditev. Program je bil zelo obširen in lep. Vprizorili so nekaj iger iz partizanskega življenja. V kulturni program pa so z veseljem sprejeli tudi naše točke. Slovenska delegacija je nastopila s slovenskimi narodnimi in partizanskimi pesmimi in s simbolično sliko "Naša trobojnica". Sledila je temu tudi prosta zabava-ples. Tovarišice so na plesu po svoji tradicionalni navadi v narodnih nošah plesale svoj narodni ples "kolo".

Drugi dan konference pa so imenovali "delovni dan". Tovarišica Dina je podala politični referat. Govorila je o uspehih naše borbe, kako so uspeli ustanoviti svojo narodno oblast, o bratstvu vseh narodov Jugoslavije. Povedala je tudi zakaj je stara Jugoslavija propadla, govorila je o razvoju žene, kako je bila žena zatirana v fašističnih državah in o pravicah in enakopravnosti, ki jo je dosegla žena v naši borbi. Tovarišica Nadja pa je podala organizacijski referat. Referat je obsegal ves potek gibanja žene v Hrvatski Istri. Vsa organizacija AFŽ v Istri je še zelo mlada, vendar pa imajo danes po večini skoraj vse žene v organizaciji. S tem, da so žene zajete v organizacijo, so postale zelo borbene. Tudi v Hrvatski Istri so žene danes velika opora vojski, skoraj vso oskrbo vojske so prevzele na svoja ramena. Borbenost teh žena se je pokazala posebno v diskusiji, ki je sledila po končanem referatu tovarišice Nadje. Oglasile so se tukaj žene vseh slojev in starosti. Ti vtisi bodo ostali nepozabni. Videla si staro mamo 75 let ko je izjavila, da od začetka dela za partizane in da je danes ponosna da je članica delovne čete. Druga je izjavila: "edinega sina sem dala v bor-

bo, a žal mi je le to, da jih nimam deset". Tretja = pravi: "Nemci somislili, da jih bomo čakali s cvetjem in belini zastavami, mi pa smo "pucali" nanje. Sliša= le smo klic: mi nočemo Nemcev, ne fašistov, mi hočemo tovariša Tita in federativno Jugoslavijo. Oglašale= so se tudi tovarišice iz Pole in Reke ter žene, ki so govorile v imenu italijanskih protifašistk. Pri tem so izpovedale žene vse trpljenje, ki so ga obču= tile za časa fašizma, pokazale pa so tudi veliko ljubi= zen, ki jo čutijo do narodno osvobodilne borbe in veselje da lahko pomagajo v tej borbi.

Po končani konferenci smo s tovarišicami aktivis= tkami stopile v tesne stike. Da bo povezanost med = nami čim tesnejša, smo sklenile, da si bomo dopisova= le in zamenjavale literaturo, kjer imajo tovarišice= iz Hrvatske Istre iste težave pri delu kot imamo me, predvsem pa, da se čim tesnejše povežemo z našimi to= varišicami iz Hrvatske.

O konferenci bi morale še veliko več napisati. A ko bi hotela opisati vse, kar sem tam doživela, kar sem čutila ob tem velikem zborovanju bi morala napi= sati celo knjigo. To ni bil samo kongres AFŽ. To je bila manifestacija bratstva med narodi Jugoslavije, to je bila velika manifestacija za federativno Jugo= slavijo. Podrli smo umetne meje, ki so nas ločile, prenehale so se sovražnosti, katere je fašistična be= ograjska čaršija trosila med narodi Jugoslavije. V popolni enotnosti in tesni povezanosti se borimo = vsi za našo novo Jugoslavijo, za Titovo Jugoslavijo!

Smrt fašizmu - svobodo narodu !

Mira.

NAŠIMA VZORNICAMA MARTI IN SAVI.

Iznenadila nas je presunljiva vest, da je iztrgala kruta okupatorjeva roka iz vrst SPZZ dve izmed najboljših tovarišic Marto, sekretarko Pokr. odb. SPZZ za Gorenjsko in Savo, članico Pokr. odb. SPZZ za Gorenjsko.

Tovarišica Marta-Minka Peternel, je bila menda najbolj znana in najbolj priljubljena aktivistka na Gorenjskem. Kot preprosta poštena delavka je živela med ženami neverjetno zaupanje in ljubezen. Bila jim je vzgled matere, žene in aktivistke. Delala je znani od prvih dni okupacije. Tolažila jih je, ko je Hitlerjevska zver selila in požigala gorenjske vasi, bodrila jih k delu za narod, z njimi se je veselila velikih uspehov naše borbe. Vse žrtvovala borbi za svobodo. Zapustila je nad vse ljubljene tri otročiče, ločila se je od moža, katerega so Nemci zaprli že 18. VII. 1941, ločila se je od doma ter se vsa predala delu za narod. Najvišjo žrtev pa je položila na oltar svobode, ko so jo belogardistični streli za vedno iztrgali iz objema otrok, iz vrst nešteti tovarišic, ki so gledale v njej svojo vzornico.

Tovarišica Sava je posvetila borbi slovenskega naroda vso svojo mlado neizčrpno moč, delala je z neizmerno požrtvovalnostjo. Bila je odločna in hrabra. Pri svojem delu ni poznala zaprek.

Silno se je razveselila, ko je bila poklicana na politično šolo na osvobojenem ozemlju. Pismo, ki jo je klicalo v šolo, se je spotoma zakasnilo in Sava je uvidela, da bi zamudila, čeprav bi še tako hitela preko hribov in ravnin. Takrat se je pokazala njena odločnost. Vtihotapila se je v Jesenice, naročila avto ter se peljala do Litije, odkoder je hitela naprej do vilja. Na povratku je postala žrtev izdajalske zasede. Padla je ko se je vsa srečna vračala, da bo zdaj z novo pridobljenim znanjem še več koristila =

naroda. Že mrtvo so razmesarili z noži in puškinimi kopiti. Podivjan švabobranski zločinec pa je pripel na njeno okrvavljeno truplo list z napisom: tako se bo zgodilo z vsakim.

Tovarišic Marte in Save ni več. Njuna žrtev pa nam kliče, da naša borba še ni končana, da jo moramo nadaljevati, dokler ne bo kaznovan sleherni švabobranec, dokler ne bo maščevana njuna žrtev in slehernajrtev za svobodo.

VELIČASTNO.

NARODNO ZBOROVANJE

V VIPAVSKI DOLINI.

Ravno takrat, ko so se zgrnile sovražne sile v varljivem upu, da razbi jejo naš IX. korpus, je vsa Primorska slavila velik praznik. Ljudstva ni motilo regljanje strojnic. Vedelo je, da bo to regljanje strojnic prineslo spet veliko zmago naše vojske nad pobesnelim sovražnikom, zato se je zbralo okrog 6000 ljudi, da skupno proslavi vse dosežanje velikanske uspehe naše narodne borbe pod vođstvom maršala Tita, predvsem pa velikanski uspeh: sporazum med maršalom Titom in zastopnikom kraljeve vlade dr. Šubašičem. To je bila obenem tudi manifestacija slovanstva in pa zavezništva, ker so bili navzoči zastopniki vseh treh zavezniških narodov.

Dohodi na zborovališče so zgledali kot pisano prepevajoče reke. Iz vseh strani so se valile ogromne množice ljudstva, ki so nosila nešteto zastav in na pisnih tabel. Videl si mladino v slikovitih narodnih nošah, poleg starih očancov in mamic, ki so bile oblečene v svečano črnino. Mnogi so hodili po cel dan. Pustili so delo, hodili so po strmih skalnatih poteh, da se izognejo sovražnih zased, šli so skozi

regljanje strojnic in še več bi žrtvovali, samo, da bodo skupno pred zavezniki manifestirali pripadnost k Titovi Jugoslaviji in veselje na sporazumu Tito - Šubašič, ki predstavlja popolno priznanje vseh pridobitev naše tri-letne borbe, torej tudi priznanje na še nove zgrajene ljudske oblasti.

Ljudstvo se je zbralo na pobočju gozdnatega hriba. Zgrnilo se je okrog lesenega odra, ki je bil okrašen s cvetjem in našimi ter zavezniškimi zastavami. Nepopisno je bilo navdušenje ljudstva, s katerim je pozdravljalo zastopnike oblasti in vojske, zastopnike duhovščine ter zastopnike zavezniških sil. Z velikim navdušenjem je bil pozdravljen tovariš dr. Vilfan, ki je crnil vse uspehe naše dosedanje borbe. Po sebi se je ustavil pri sporazumu Tito-Šubašič, ki je za nas največji politični uspeh, ker pomeni zanaš priznanje vseh pridobitev tri letne borbe in ker je zlomil hrbtnico domačim izdajalcem. Pomudil se je pri spominu na tovariša Srebrnič, najstarejšega borca za svobodo Slovenskega Primorja, ki je žrtvoval svoje življenje v izvrševanju svoje narodne dolžnosti. Od množice pozdravljen je povzel besedo vodja angloameriške misije major Wood. Povdarjal je važnost zgodovinskega trenutka, ko se srečata na našem ozemlju obe zavezniški misiji. Zahvalil se je vsem tistim, ki so z borbo ali kakorkoli pomagali, da je omogočeno to srečanje in ta manifestacija. Sodelovanje med nami in zavezniki je tako veliko, da ga svet sedaj še niti ne razume v vsej veličini, vendar je to šele predhodnica za tisto sodelovanje, ki bo po vojni. Navdušeno vzklikanje dolgo ni hotelo pohnati, ko je povzel besedo zastopnik Rdeče Armade pod polkovnik Ribačenkoy: Dragi tovariši! Bratje Primorci! Dovolite mi, da vam v imenu Sovjetske Zveze in herojske Rdeče Armade izročim plameteče borbene pozdrave! Več kot tri leta je krvavi fašizem izvrševal najstrašnejša grozodejstva na ozemlju Slovenije, Ju

goslavije in Rusije. Fašizem je strašni pojav za vse človeštvo, je zločinsko ubijanje žena, starcev in nebogljjenih otrok. Sovjetska Zveza z veliko ljubeznijo spremlja vaše trpljenje in borbo za svobodo. Slovenci, kakor vsi Jugoslovani in zavezniki so do prinesli že strašne žrtve za svobodo. Toda vaše trpljenje bo nagrajeno s svobodo, v kateri si boste zgradili mirno življenje. Zato vam jamčijo veliki uspehi RA, angloameriških sil in Narodno Osvobodilne Vojske, ki bodo kmalu strnili svoje zmagovite zastave v samem Berlinu.

Burno pozdravljeni so govorili množici še naslednji govorniki: Tovariš politkomisar IX. Korpusa Janez Hribar, je opisal razvoj in uspehe naše vojske. Fovdarjal je, da bo naša vojska zadajala sovražniku težke rane do popolne zmage in da bo maščevala bazo viške žrtve in vse druge žrtve sovražnega terorja na naših tleh. Zastopnik SNOS-a tovariš Miha Marinko je govoril izčrpno o sporazumu Tito - Šubašič in o njegovem velikanskem ponenu za nadaljni potek naše borbe. V imenu krščanskih socialistov je govoril tovariš Janez Stanovnik. Opisal je, kako modro je znala povezati Osvobodilna Fronta v osvobodilno gibanje vse stranke ter vse sloje. Ker ima za seboj vse ljudske množice, je res prava oblast. Tovarišica Lidija Šentjura je zastopala CK - KPS. Govorila je o zaslugah KP v naši skupni borbi. Spomnila se je nešteti žrtev, katere je dala v borbi za svobodo. Po dala je zaobljubo, da komunistična Partija tudi v po slednjem jurišu ne bo štedila svojih žrtev.

Govor tovarišice Nuše, članice Pokrajinskega odbora SPŽZ prinašamo dobesedno: V imenu SPŽZ se pridružujem izvajanjem ostalih govornikov. Iz vseh krajev prelepe Goriške so se zbrale množice, da dajo duškaradosti nad sijajnimi uspehi našega narodno osvobodilnega gibanja doma in v mednarodnem svetu in nad našo enotnostjo, ki je dobila izraz v Tito-Šubašiče-

ven sporazumu. Četrť stoletje mučena Primorska je vstala novo prerrojena, da dokaže, da niso zaman žrtve njenih najboljših sinov in hčera. Ponosna sem na vas, matere in žene, da ste ravno žrtvovale neizmerno ljubezen za našo hrabro vojsko. Ko okupator divja, ko gorijo vasi in odmevajo iz ječ obupni vzkliki, ko najboljši sinovi padajo za srečne dneve naše bodočnosti, je naša dolžnost, da združimo vse sile za našo svobodo. /Množica je prekinila govor z vzklikanjem: "izpolnili bomo"/ Pred tovarišicami materami in sirotami vam pri preliti krvi njihovih žrtev prisegam in obljubljam, da jih maščujemo in da ne bomo mirovali, dokler ne izženemo poslednjega tirana iz svobodne slovenske zemlje, združene v federativni Jugoslaviji. Živela združena Slovenija v federativni Jugoslaviji! Živela NOV pod vodstvom maršala Tita! Živela bratska Sovjetska Zveza pod genialnim vodstvom maršala Stalina! Živeli angloamerikanski zavezniki in njih voditelji Churchill in Roosevelt! V imenu ZSM je pozdravila množico tovarišica Fanika Marušič. Pri kazala je neizmerno predanost slovenske mladine do narodno osvobodilne borbe. Ta mladina se je zbrala danes tukaj, da to predanost še potrdi v prisotnosti naših velikih zaveznikov v času, ko naša NOV dosega take velike uspehe.

Po končanih govorih je nastopila Korpusova igralska skupina z izbranim sporedom. Žela je velikanske uspehe. Najbolj je bila množici všeč Klopčičeva igra "Mati". Ko so slišali, kako razlaga sin materi, kako radi in koliko žrtvujejo partizani, da osvobodijo svojo domačijo, svoj grunt in preko njega tudi naš veliki slovenski grunt, je bilo marsikatero okorno.

Manifestacija je bila sklenjena s petjem himne "Hej Slovani". Ganljivo je bilo videti sivolase starke in starce, kako so med mladino in pionirski peli iz dna srca: "Črna zemlja naj pogrezne tega, kdor od pada!" Zaradi odpadnikov, zaradi izdajalcev so trpeli

dolgo vrsto let. Zdaj pa vedo, da bo vse izdajalce = zadela pravična kazen. Zato so prišli od blizu in = daleč, da z mlajšimi in najmlajšimi manifestirajo za novo Titovo Jugoslavijo, enakopravno družino svobodnih narodov Jugoslavije.

Naslednjega dne so vdrle na mesto zborovanja sovražne edinice. Nikogar niso več našle. Videle pa so zavezniške zastave, ki so jim povedale, da se ne bori jo proti njim osamljene slovenske in jugoslovanske čete, ampak, da imajo pred seboj štiri močne zavezniške. Iz napisnih tabel se jim je rezala njihova usoda: "Smrt okupatorju!", "Smrt fašizmu!", "Smrt domaćim izdajalcem!" Videli so napise: "Živel maršal Tito!", "Živela svobodna združena Slovenija v federativni Jugoslaviji!", "Živela oborožena enotnost jugoslovanskih narodov!", "Živela nova Titova Jugoslavija!", ki so jim jasno izpričali voljo naroda, ki se ne da zlomiti, ki se bori do končne zmage.

O verski svobodi in zasebni lastnini

Odnos slovenske narodne, demokratične oblasti do vere, in cerkve ter duhovščine je SNOS na svojem prvem zasedanju označil jasno in dosledno na ta način, da je slovesno proglasil svobodo vesti kot nedotakljivo osnovno pravico slovenskega ljudstva, ki mora biti zajamčena. Načelo o svobodi vesti, veroizpovedi in bogočastja je OF slovenskega naroda v vodstvu osvobodilnega gibanja dosledno izpolnjevala. Nobenemu duhovniku se ni skrivil las zaradi tega, ker je duhovnik. Svoboda veroizpovedi in opravljanja bogočastja je slej ko prej zajamčena. Slovenska narodna oblast ne vrši prav nobene protiverske propagande, ne odbija duhovnikov od

narodno osvobodilne borbe, temveč jim prav nasprotno omogoča aktivno udejstvovanje. Vsem vernikom je omogočeno popolno izvrševanje verskih opravil. Pa ne samo to, svojemu narodu zvesti katoliški duhovniki = lahko v naših šolah nemoteno opravljajo verski pouk. Ustanovili smo versko Komisijo, sestavljeno napol iz laikov, napol iz duhovnikov, zato da odpravimo vsa = trenja med cerkvijo in med narodno oblastjo, da zajem čimo nemoteno bogočastje in z njim svobodo vesti. Na vsem slovenskem osvobojenem ozemlju se vršijo duhovniške konference, na katerih se obravnavajo vsa vprašanja glede pravih odnosov med slovensko narodno oblastjo in duhovščino, zlasti pa vsa vprašanja glede doslednega izvajanja načela o svobodi vesti, veroizpovedi in bogočastja. Toda to še ni vse. Narodno osvobodilna borba in narodna oblast navedeno osnovno pravico že sedaj uveljavljata in sicer tudi s strani naših vojaških sodišč. Naša voj. sodišča, ki so temelj za naša bodoča demokratična ljudska sodišča, sodijo z vso doslednostjo vsakogar, ki ograža osnovne pravice slovj. ljudstva. Kakor naša narodna oblast zna streti in sicer neusmiljeno slehernega izdajalca, pa čeprav se odeva v črno suknjo in skriva svoje zločinsko delovanje za mašniškim posvečenjem, tako ne štiti še tako visok položaj funkcionarja = pred strogo obsodbo, če to zahteva interes slovj. ljudstva in če so ogrožene z njegovim zločinskim delovanjem temeljne demokratične pravice. Naj navedemo samo en primer, ki je bil pred Idrijskim Področnim vojaškim sodiščem dne 25.VI.1944. obsojen na prisilno delo bivši tajnik okrožnega odbora OF za Kanalsko okrožje, ker je javno napadel slovensko duhovščino = ter sramotil versko svobodo slovenskega ljudstva. Politika Osvobodilne Fronte je slej ko prej ta, da se morajo z vso doslednostjo streti vsi narodni izdajalci, ki so v težki osvobodilni borbi zabodli nož v hrbet svojemu lastnemu narodu, pa če tudi skrivajo =

svoje zločinsko delovanje za duhovniškim poklicom . Drugo načelo pa je dosledno izpolnjevanje načela o svobodi vesti, verzipovedi in bogočastja, ki mora biti zajamčena za vse in proti vsakomur.

Prav tako stališče zavzema OF tudi v vprašanju za sebne lastnine. Dokaz k temu je, da so med najvidnejšimi pristaši OF tudi imovitejši sloji, ki niso nase dli natolcevanjem belogardističnega časopisja, ki govori o nevarnosti komunizma o "Komunistični" OF, ki da ima namen spreminjati lastninske odnose s prezirrom in nasmehom grede preko klevet narodnih izdajalcev, ki v upanju, da razbijejo narodno enostnost, očitajo OF, da hoče postaviti načelo o nedotakljivosti osebne lastnine na glavo ter odvzeti vsem imovitejšim slojem premoženje. Čut solidarnosti in povezanosti vseh narodnih slojev ni bil v slovenskem narodu še nikdar tako izrazito živ, kakor danes, med težko = osvobodilno borbo.

Pri vsem tem plemenitem delu sodelujejo tudi posedujoči sloji, pri katerih ni opaziti, da bi se bali strašila komunizma, ki jih bo po vojni razlastil, kakor jih straši belogardistična in plavogardistična = propaganda. V skladu s tem osnovnim načelom o nedotakljivosti zasebne lastnine, ki jo povdarjajo neštevokrat s strani OF pa tudi s strani Protifašističnega Sveta Narodnega Osvobojenja Jugoslavije, saj sta že dne 8. II. 1943. predsednik AVNOJ-a dr. Ivan Ribar = ter vrhovni komandant NOV in POJ maršal Jugoslavije tovariš Tito slovesno izjavila, da je zasebna lastnina nedotakljiva in da ima vsakdo popolno možnost lastne pobude v industriji = trgovini in kmetistvu, pa se to dosledno uveljavlja s strani naše narodne oblasti, zlasti tudi s strani naših vojaških sodišč. Vsaka nepravičnost, ki bi utegnila ogroziti to načelo se strogo zatira ter krivca kaznuje. Iz prakse naših vojaških

sodišč je znanih nesteto primerov, ko so bili strogo kaznovani vsi, in to ne glede na položaj, ki so skušali to načelo kršiti. Niso preganjanje samo najmanjše tatlvine proti civilnemu prebivalstvu, občutno so bili kaznovani tudi razni intendanti, ki so izvajali v nezakoniti, odnosno nepravilni obliki rekvizicije in slične. Prav tako so bili najstrožje kaznovani = vsi oni ki so krsili nedotakljivost stanovanja in osebnosti.

Take se že v kali sredi težke z okupatorjem strogo in dosledno zatira vsaka nezakonitost in nepravilnost. Pred vsako sodišče je postavljen vsako, ki osnovnih pravic slovenskega ljudstva ne spoštuje. Vsak pošten človek ve in tako zlasti naše preprosto ljudstvo, da OF z vso doslednostjo v najtežjih razmerah izpolnjujejo načela osvobodilnega gibanja slovenskega naroda in vseh narodov Jugoslavije. Uvaja pristno, čim bolj neposredno ljudsko demokracijo, kar največ možno svobodo posameznikov in išče najboljša pota za pravično sožitje vsakogar v naši narodni skupnosti.

Dr. Kobe Božo.

Po

Suhokrajini

Življenje Suhokrajincev je težko. Na njivi, v vrtnu in na travniku kamen. Ko jih gledaš, kako garajo od štirih zjutraj do 11 zvečer se ti zdi, da hočejo še iz belih skal napraviti zemljo.

Posebno hučo je poleti. Vode strašno primanjkuje, ljudje pijejo kapnico, pomešamo s slamo iz streh. Že od nekdanj je tu največja revščina doma. Vendar so = zgovorni ljudje. Radi se pogovarjajo, le s težavo pa verjanejo v boljše čase. Vse prečkrat so jih že v ranjki avstro-ogreki in potem v Jugoslaviji prevarili z lepimi obljubami. Vodovod, elektrika, ceste...

»Srečala sem starega možaka, pravega Suhokranjskega = trpina, ki mi je pravil:

»Vidiš kako sem slab in bolan. To pride od tega = ker sem vse življenje delal kot živina, pa nisem ni koli imel prave hrane. Vse dneve in noči sem krampal po teh skalah, da bi si izčrpal skrömen košček kruha...

In sredi skal in grmovja je počasi zrasedel njihov dom. Brezštevilne težke kamne je izkopal da bi pripravil prostor svojim njivicam. Šele po 50 letu se je lahko oženil. Potem se družina množila, dela je = bilo za vse dovolj, zav lonec pa ne vedno. Da se lahko sproti plačevali davke in dolgove, so vsa leta re dili po enega prašiča. Sicer bi jih pregnali, čeprav tiči toliko njihovega dela v tej domačiji.

»Težko boš verjela, pa se prav dobro spominjam, če prav sem star 76 let, da smo le enkrat edinkrat kila li doma prašiča!»

Tudi zdaj jim ne gre bolje, ker si lani sosedje = še niso pomagali med seboj in nikakor ni mogel dobi ti semenskega krompirja. »Zdaj pa, če bi bil le malo mlajši in bolj pri močeh,« pravi, »bi pod to novo ob lastjo bolje živeli, kot smo kdaj prej, če prav je še vojna.« Začudila sem se da je tako pogumen, pa mi je začel praviti še o sebi.

»Veš, čeprav sem na pol gluh že od otroških let, bi šel strašno rad naprej v šole. Učitelj me je i mel najrajši. Pa ni bilo sredstev. Potem sem veliko bral. Bral sem natančno in pri tem vedno iskal jedro stvari.« Zdaj je odšel v hišo in prinesel nekaj na ših brošur ter dejal:

To je prava resnica kar tukaj piše! Zadnjič sem pa dobil »Slovenca« v roke. Trikrat sem ga prebral in trikrat ugotovil, da je dosti laži v njem. Zato imam rad tovariše partizane«. Tudi druge Slované imam rad. Veliko lepega je bral o njih. Povedal mi je še, da je Nemeč držal že prižgano žveplenko v rokah da bi mu zasmodil hišo, pa se vseeno ni pustil kupiti.

"Zdaj bo pa kmalu drugače. Le škoda, da bom tako betežen dočakal pravico." Ves nesrečen je bil starček, da nam ni mogel sam nabrati lepih česenj, ki jih je on vzgajal.

Tukaj se zdaj nič več ne zgodi, da bi partizanu = pred nosom zaprli vrata, kot se je to zgodilo lani. Tudi živila žene rade prodajajo naši vojski, kar ima jo odveč. Švabobranci in Nemci doživljajo tudi v teh krajih vedno slabši sprejem, ko pridejo na ropanje. Marsikatera žena jih že brez strahu nahruli. Tudi v poteptanih Suhokrajincih že raste narodni ponos in samozavest, saj se tudi oni spoznali v partizanih ne sebične borce za narodovo svobodo in boljše življenje.

Angela Ocepek.

Opomba uredništva: Suha Krajina je najbolj nerodoviten del slovenske zemlje, odtod tudi ime.

Solska vrata

SE BODO SPET ODPRLA.

Slovenskemu narodu je lastna izredna žejja po razvoju in po napredku. Zato se ne smemo čuditi, če je bila prva misel, ko so odšli fašisti iz naših krajev, misel na slovenske šole. 25. let so učili naše slovenske otroke fašistični učitelji. Ni jim bilo mar, da bi se naši otroci kaj naučili, nasprotno so mislili, čim manj bodo znali, ten boljši sužnji bodo. Glavno je, da bodo zmogni nositi vojaško sukunjo. Ko je fašistično učiteljstvo odšlo, se je zdelo našim materam žal za vsaki dan, katerega bodo preživeli otroci brez slovenske šole. Veliko željo, ki jih je spremljala dolгих 25 let so hotele uresničiti v par dneh.

Narodno osvobodilni svet za Slovensko Primorje je = mobiliziral vse slovensko učiteljstvo na Primorskem. Z velikim veseljem se je odzvalo njegovemu vabilu = tudi nekaj učiteljstva iz drugih pokrajin Slovenije. Kljub temu je bilo še veliko pomanjkanje učnih moči, zato so slovenske protifašistične žene izbrale iz svojih vrst tiste, ki so bile najbolj zmožne in v ka tere so imele vse zaupanje, da se bodo z ljubeznijo = in požrtvovalnostjo posvetile našim otrokom, katerim v tej borbi kujemo bodočnost. Bile so to preproste = žene, kmečka dekleta, ki so imela po večini samo par = razredov ljudske šole, vendar se je na poznejših stro kovnih sestankih in tečajih videlo, da njihovo znan = je ne zaostaja za znanjem tovarišic, ki so obiskova = le italijansko učiteljsče. Iz tega se vidi vsa plit kost s katero so vzgajali fašisti učiteljstvo in preko njega mladino.

Z veliko ljubeznijo so se spravile tovarišice na došedanje šolske sobe. Belile so in čistile. Še par slik, rože na okna, rože na mizo in mračna učilnica = se je spremenila v prijazno šolsko sobo, kakor da bi hotela s tem prikazati razliko, ki bo med bivšo mrač no in novo šolo. V mnogih krajih, kjer so šole požga ne, ali kjer jih ni, so si pomagale, kakor so vedele in znale, samo da se je vršil pouk. Videla sem šolsko so bico nad hlevom, tesno in nizko, a prijazno urejeno in z rožami. Še bolj pa me je ganila "šolska soba" v neki skoraj popolnoma požgani vasi. V sobi, v kateri je kuhale in stanovale pet številnih družin je bilo postavljenih par klopi. V popoldanskih urah so šli vsi odrasli na delo, ali pa v kako drugo hišo, da se je lahko vršil pouk. In reči moram, da je ta šola po kazala izredne lepe uspehe. Naše učiteljstvo, ki sto ji sredi naše borbe je postalo otrokom res starejši tovariš, starejša tovarišica. Prikazovalo jim je vso veličino in vso težo naše borbe, prikazalo jim je kaj vse starši žrtvujejo za svobodo in zato, da se

bo otrokom godilo v življenju boljše, kot se je staršem. Otroci niso hoteli stati ob strani. Pomagati = so začeli pri delu na polju, saj morajo vendar dela ti namesto bratov, ki so v borbi. Na marsikateri = partizanski njivi si videl učence in učiteljstvo pri skupnem delu. Otroci so nabirali zdravilne čaje za vojsko in bolnice pomagali so pri raznašanju pošte = itd. Vsi pa so se zavedali, da se je treba pridno, pridno učiti, saj je treba nadoknaditi mnogo kaj, če sar jim fašistična šola ni dala in da se je treba = pripraviti za bodočnost, ki bo njihova. Fašistični = učitelji bi čudno gledali, če bi videli kakšno raz = položenje je vladalo na šolah ob sklepu šolskega le ta. Otroci so bili žalostni da zdaj za nekaj časa = ne bo pouka in marsikje na zeljo staršev s poukom = sploh niso prekinili.

Kmalu se bodo šolska vrata spet odprla. Začelo = se bo drugo šolsko leto, ki bo dalo nam in našim o trokom svobodo. Otroci se bodo z velikanskim vesel = jem vrnili v svoj drugi dom. Učiteljstvo se bo s še večjim veseljem vrgle na delo. V prakso bo zdaj pre neslo to, kar se je naučilo v dveh Pokrajinskih uči teljskih tečajih, ali pa v Okrožnih učiteljskih te = čajih. Matere in žene! Pripravimo za novo šolsko le to naše otroke in naše učilnice. Povejmo otrokom, da se imamo naši vojski in oblasti zahvaliti, da imamo slovenske šole in da nam bo naša vojska kmalu, prav kmalu priborila svobodo, ko se ne bo več treba bati, da bi švabi ali švabobranci motili naš pouk, požiga li naše šole in pobijali ali aretirali naše učitelj stvo. Okolica v kateri živi naša mladina, naj bo = svetla in vedra, saj se v njej vzgajajo vedri in ve seli ljudje, ki se ne bodo nikoli več vkovati v spo ne suženjstva. Skrbimo, da bodo naše učilnice snaž = ne in prijazno urejene.

Slovenske žene in matere! Še na nekaj je treba = misliti pred začetkom šolskega leta! Inogo naših va

si je še brez šol, ogromno naših otrok je še brez = pouka. Pomagajte pri ustanavljanju šol. Pripravljajte prostore, predlagajte naše najboljše tovarišice = za učiteljice! Naš narod je znan po vsem svetu kot junaški narod, ki si je v najtežjih okoliščinah pri = boril svobodo. Naj bo znan tudi kot kulturni pro = vetljen narod, ki si je sredi srdite borbe postavil šole in večerne tečaje, v katerih se vzgaja, da bo znan svobodi izgraditi svojo domovino in razvijati vse svoje sposobnosti. Slovenske žene teknujmo!

Eva.

TAKO SO TEKMOVALE

GORENJSKE PROTIFAŠISTKE.

Žene so tekmovale prav v vsem delu. Povsod si jih videl: pri mobilizaciji, na sestankih, na tro = silnih akcijah, pri neumornem propagandnem delu, vi = del si jih kako pripravljajo obleke za naše borce, kako skrbno pošiljajo v bolnice priboljške za ran = jence, kako agitirajo za AVNOJ-sko posojilo narodne = svobode.

Največji uspeh pripada ženam Okraja N v Škofjelo škem Okrožju. Vse ostale kraje so prekosile. One se ne le udeležujejo v odborih OF, temveč vso organi = zacijo OF tudi vodijo. In še nekaj! Njihov okraj se razlikuje od ostalih tudi po tem, da je postal naj = boljši okraj na Gorenjskem. V tem okraju že davno = ni več moškega, ki bi bil sposoben za orožje, a ni = šel v vojsko. Mobilizacija je tu izvedena do kraja. Žene so nadomestile moške v odborih OF, v Gospodars ki komisiji, v delu na polju, prav povsod. Organizirale so obdelavo zemlje s skupno pomočjo in tako na = domestile moške sile, ne da bi pri tem trpele gospo = darstvo. V njihovem okraju za beloplavegarde ni več koticčka in celo oni zaslepljenci, ki so se podali v 24.

bele postojanke se sedaj vračajo domov. Okrajni odbor OF, ki ga vodijo žene je organiziral tudi šolski pouk in otroci tega okraja že hodijo v novo slovensko šolo.

Žene okraja N. so s svojim delom pokazale, kako zna žena nadomestiti moškega tudi v političnem delu in najtežjih poljskih delih ter enkrat za vselej = razbile napačno mišljenje nekaterih, ki mislijo, da se popolna mobilizacija ne more izvesti, ker bi po njihovem mnenju trpela zaledna organizacija. V okrajih, kjer prevladuje tako mišljenje, razumljavo ne morejo priti do izraza ženske sposobnosti in najvažnejše - mobilizacija stoji na mrtvi točki. Ti okrajji pač ne bodo mogli tekrovati s pravkar opisanim okrajem N., dokler ne bodo našli pravega odgovora na vprašanje: kdo naj nadomesti mobilizirane moške?

Okrožni odbor SPŽZ Kamnik dobro razume potrebe naših tovarišic bork. Zato se je v tekrovanju zavzel, da posveti vso skrb tovarišicam v vojski. Vsem tovarišicam Šlandrove brigade je preskrbel perilo. Poleg tega pa so tovarišice iz Kamniškega okrožja poslale vojski preko 200 toaletnih vrečic z milom, zobnimi ščetkami in paste, z glavniki, brisačami in podobnim. V delu za tovarišice bork se je posebej izkazala po svoji iniciativnosti in iznajdljivosti tovarišica Zdenka, članica OO SPŽZ in OOO Kamnik.

Za porast svojih vrst so napravile največ tovarišice iz okrožja Jesenice. V času tekrovanja so samo v odbore SPŽZ pritegnile preko 600 žena, ki delujejo v strogo ilegalnih prilikah, med tem ko je v vse dole predvsem v delo za našo vojsko zajeto se več žena.

Naši so mobilizirali v Jeseniškem okraju. Mnoge žene so jih presenetile s svojim zadržanje.. V neki hiši se je mož leno obetavljel in mrmral. Toda žena ga je opozorila naj bo bolj uren, "kajti tovarišem se muči". Očividno ni bila zadovoljna z moževo neodločnostjo. Predno je odšel, je hotel iz nahratnika =

vzeti nekaj perila, ker se mu je zdelo škoda preveč nositi s seboj. Žena pa ga je prestregla in ga z resnim glasom opozorila na njegove bodoče tovarišestare borce, ki bodo morda njegovo odvišno perilo = potrebovali. Naši partizani so drug za drugim spoštljivo ponavljali: "To je prava žena".

Prav na robu nemških postojank v okrožju Škofja Loka sta dve ženi srečali dva kaj čudna popotnika z orožjem. Njuno nerodno obnašanje in povpraševanje = po nemški postojanki je kazalo, da nista domačina = in da nekaj ni v redu. Kaj, če nista to dezterterja! Brž se domislita naši ženi. Povabita ju v hišo in = jima hitita pripravljati palačinke. Dobro zamišljena pretveza jima je dela toliko časa, da sta obvestili o zadevi najbližjega obveščevalca. Zadeli sta! Tujca sta bila dezterterja iz brigade. Kmalu sta povešenih glav capljala pred obveščevalcem, toda ne v = smeri njune prejšnje poti, temveč nazaj v brigade = pred vojaško sodišče.

Tekmovanje je bilo polno najrazličnejših primerov, ki kažejo, kako se je naša žena v borbi in trpljenju prekalila v ponosno, samozavestno in borbeno ženo. Ti primeri so obenem tudi vzgled onim ženam, ki še niso doumele svoje vloge v današnjem dogajanju, aktivistom pa so spodbuda za še bolj vztrajno in vsestransko politično vzgojo žene.

Iz dopisa tov. Bogdana Osolnika.

SLOVENSKA *BENEČIJA* SE PREBUJA.

Benečija je tisti del slovenske zemlje, ki je naj bolj okusil tujčev jarem. V Beneciji kraljuje 1500 m visoki očak Matajur. Z enim očesom gleda na visoke tolminske planine, na visoki Krn in na Gregorčičevo Vrsno, z drugim pa zre v nepregledno Furlansko nižino. Okrog sebe vidi Matajur prijazne beneške vase, ki so raztrešena po gričih. Polj vidi le malo,

pač pa senčne kostanjeve gozdove in precej strme se nožeti. Fonekod se tudi murvini nasadi, katere rabi jo za reje sviloprejk, katerim pravijo tu "kavali - rji". Kostanji so glavni beneški pridelek. Zamenjava jo jih za furlansko žito, za tolminski sir, in za briška vina.

Beneške revščine so znali okupatorji dobro izrabiti. Od leta 1866, ko je prišla Benečija pod Italijo, je dala služkinje za italijanska mesta, delavce in delavke za italijanske tovarne. Predvsem so znašli izrabljati Benečijo fašisti. Lahkovernemu ljudstvu so obljubljali ceste, izboljšanje gospodarskih razmer, znižanje davkov, šole itd, zato so pa zahtevali od Benečanov, da so oblekli vojaške, fašistične in karabinerske suknje. Na stotine jih je padlo za fašistični imperializem na svetovnih bojiščih, doma pa so še vedno ostali brez cest, brez kruha, vsako jajce, kokoš in tele so morali prodati, da so plačali davke. Posebno je zadelo Beneške Slovence, ko so jim leta 1930 prepovedali slovenske pridige, slovensko cerkveno petje in poučevanje verouka v slovenščini. Po vaseh so pripovedovali, da so takrat vsi jokali. Največ pa so fašisti grešili nad Benečijo, ko so jeseni leta 1943 vtihotapili med njihove partizane domobrance in fašiste, ki so imeli nalogo z ropanjem in surovim vedenjem onemogočiti partizansko gibanje med beneškimi Slovenci. Naši so to nakano kmalu razkrinkali, vendar je ostalo med domačini, ki so bili že tolikokrat razočarani, nezaupanje do partizanov. V zadnjih mesecih se je to nezaupanje poleglo. Kot da so se Beneškim Slovencem odprle oči. Povsod zahtevajo, da pridejo naši partizani, naši aktivisti. Z velikanskim navdušenjem je bila sprejeta korpusova igralska skupina, ki je priredila po vaseh niz mitingov. Povsod so tudi nas ljudje prijazno pozdravili: "Zdravo tovarišice" ali "Smrt fašizmu!" Nikjer se nam ni zgodilo več tako kot neki to-

varišici, ki je pred meseci prodirala v Benečijo. = Šla je mimo moža in ga pozdravila "Smrt fašizmu"! = Čožak, ki pozdrava ni poznal in ni razumel ji je prijazno odgovoril: "En tebe!" to je "In tebi"!

Pred kratkim je dobila Benečija svoje prvo domače partizansko četo. Tovariš Joško, ki je zbral prostovoljce za to četo, je z velikim ponosom zagotavljal, da ne bo mesec dni, ko bo imela Benečija svojo brigado sestavljeno iz samih domačinov. Pred kratkim je bil miting, katerega je priredil Briško-Beneški odred in domača četa. Na tem mitingu so prvič nastopile tudi domače tovarišice z recitacijami pevske točke in igrico "Skrivač". Za Benečijo je bil to velik doživljaj, saj doslej beneške žene niso bile vajene drugega kot garati. Tiste, ki so služile po italijanskih mestih, kakor one, ki so ostale doma so bile sužnje dela. Nikjer nisem videla, da bi žene toliko in tako težko garale kot v Benečiji. Žena je morala biti doma, morala delati na polju in nositi seno s strmih senožeti. Ni poznala nobenega razvedrila razen nedeljske poti v cerkev. Zdaj pa so tovarišice prvič javno nastopile. Lica so jim gorela ko so stopile na pozornico, vendar, so se zelo dobro odrezale, če tudi so govorile z beneškim naglasom. Imele smo dva širša ženska sestanka, katerih so se udeležile tovarišice iz raznih vasi. V zelo živahni debati so izrazile svoje težnje. Beneške žene se zavedajo, da morajo same sebi in vsej Benečiji priboriti boljše bodočnost, zato so pripravljene, da bodo pridno sodelovale v naši borbi, pred vsem pa, da bodo vplivale na moške, da bodo šli kot prostovoljci našo vojsko.

Težka borba za svobodo, ki je zajela ves slovenski narod je pognala korenine tudi v Benečiji. Vsa Benečija je edina v sovrastvu do okupatorja in švabobrancev. Nič več se ne boje izdajstva, ko pojo po vaseh in gričih, da odmeva daleč naokrog naša pesem

"Nabrusimo kose", ki se jim je od vseh najbolj priljubila.

O B V E S T I L O

RDEČEGA KRIŽA SLOVENIJE

Naš novo ustanovljeni Rdeči križ Slovenije /RKS/ vrši poleg drugih važnih nalog, tudi posredovan je pisemske pošte med svojci in vojnimi ujetniki, interniranci itd., ki se nahajajo v sovražnih ali nevtralnih državah in naravno tudi med svojci in pripadniki naše vojske, ki se nahajajo v zavezniških državah. Ta pisma se oddajo pri krajevnih edinicah RKS odprta, napisane morajo biti s črnim, in naj vsebujejo le kratka obvestila družinskega značaja. Krajevne edinice odpošljejo pisma v večji kuverti ali zavojčku neposredno na Glavni odbor RKS 6 - 26.

Poizvedovalni odsek je isto tako že začel poslovati, za enkrat pa vrši poizvedbe o pogrešancih le na ozemlju Slovenije in Jugoslavije. Poizvedovalni list se dobi pri krajevnih edinicah RKS in naj bo čitljivo izpolnjen v dveh izvodih ter istim potom kakor pismo poslan Glavnemu odboru RKS.

Čim bo dana možnost poizvedb o pogrešancih tudi v inozemstvu, bomo našo javnost takoj obvestili.

Glavni odbor RKS.

NAŠI OTROCI SO ODPOTOVALI V ITALIJO.

Vteku dveh mesecev je odpotovalo iz Jugoslavije v Italijo 775 otrok. Avioni so odpeljali v okrevališča otroke onih, ki so jim starše pobili ustaši in Nemci, ki so jim starši pomrli od tufusa, ki se bore v vrstah NOV, ki so pomrli v nemških taboriščih. Otroški domovi po vsej Jugoslaviji so bili prepolni takih malčkov, ki so v najnežnejši dobi spoznali, kaj je gorje. Danes se v dobro urejenih zavetiščih vese

le sonca in svobode, vesele se svojih novih oblek, ob dobro pogrknjenih mizah se popravlja njihovo zrahljano zdravje. Brezskrbno pričakujejo na novih igriščih in šolah vrnitve v osvobojeno domovino.

M L A D I N S K I D O M

Pravkar je bil ustanovljen Mladinski dom za tiste otroke, ki so brez staršev in sorodnikov. Ta dom stoji na lepem kraju, kjer je prostora najmanj za 200 otrok do 15 leta. V Mladinskem domu bo samostojna ljudska šola in otroški vrtec. Taki domovi se grade tudi po drugih krajih Jugoslavije, da se bodo vanje zatekli vsi otroci, ki so jim okupatorji in ustaši pobili starše in so doslej brez hrane in strehe tavalj okoli.

Posluje že tudi Posredovalnica za delo in zaposlitev za vso Slovenijo. Ta pošilja ljudi na delo v kraje, kjer delovne sile primanjkuje. Tako tudi preskrbi mnogim potrebnim zaslužek. Ker so potrebe tako velike, je bila ustanovljena tudi podružnica, ki dela blizu slovenske-hrvaške meje.

D O M O V I Z A O N E M O G L E S T A R C E

Odssek za socialno skrbstvo pri Predsedstvu SNOS je pričel ustanavljati prepotrebne domove za onemogle stare ljudi. Sedaj delajo že trije taki domovi, v katerih živi preko 300 ljudi, ki zaradi starosti ali česar drugega ne morejo delati. Ko bo le mogoče bo odssek te domove povečal, tako da bodo lahko v njih dobili streho vsi, ki so jo potrebni.

IZ NAŠIH SLOVENSКИH MEST

T R S T. 13.7. je blagoslavljal tržaški škof žrtve bombnega napada. Na pokopališču je bilo več tisoč = ljudi. Kar naenkrat so začeli klicati: "Smrt okupatorju, hočemo mir! Ne vidite, da nas bodo vse pobili! Možje, Tržičani, kaj še čakate? Zganite se!" Drugi dan je val ogorčenja še narasel. Žjutraj so začeli pokopavati mrliča. Zaradi velike vročine je bil smrad neznosen. Nekateri so ponujali velike vsote, da bi njihove mrliča prej pokopali. Ljudje, ki so to videli, so se zgražali nad vodstvom, kričeč: "Kaj tudi tukaj se bo začela črna borza? Tiste, za katere dobite denar, prej pokopljete, reveži pa morajo čakati. Pa = pišete, da se v Rusiji barbari! Vi ste barbari vi! Stražniki, ki so stali ob strani so skomigali z rameni se pritoževali nad slabo organizacijo in dajali ljudem prav. Nemški vojak je pristopil k ženi, ki je jokala ob rakvi svojcev in jo je hotel tolažiti. Odpodila ga je rekoč: "Zgubi se podleži! Vi ste krivi našega gorja!"

G O R I C A. Švabobranci so priredili veselico z izbranim sporedom. Ljudem pa ni delalo skomin. Dvorana ni bila polna, čeprav so na to prireditev povabili švabobranci iz Trsta, Ljubljane, Logatca, Postojne itd., ker so se bali, da bi bila sicer dvorana = prazna. Naše inteligence pa ni bilo, razen tistih par, ki so bili prisiljeni. Gospod Fajfar je imel zelo lep govor v strogo nacionalnem duhu in udrinjal čez vse kar ni slovenskega in še posebej domobranskega. Kar na enkrat pa je spremenil smer in orisal poslušalcem tiste srečne dni, ko bodo domobranci ramo ob ramo z nemško vojsko zavojevali zmago nad Evropo.

Kakor drugod, se je tudi v Gorici nemška mobilizacija dobro iztekla - ampak za partizane, ne za Nemce

L j u b l j a n a

Demotrancei so sklicali v mestu protikomunistično zborovanje. Njihov "uspeh" je bil ta, da je naša borbena Ljubljana jasno pokazala, da jih ne mara. Da bi napolnili Kongresni trg so uvedli izdajalci kontrolne listke, katere je moral vsak pri zborovanju oddati. Vsak je vedel, kaj ga čaka, če ne odda kontrolnega listka. Toda znali so si pomagati. Oddali so listek in v masah izginili. Nekaterim ni bilo mogoče uiti. Poslušati so morali govore, ki so ostali brez odziva, le kakih sto plačanih kričočev okrog tribune se je oglasalo. Po govoru "slovenskega voditelja Rupnika" so začeli odhajati še tisti, katerim se doslej ni posrečilo, kljub temu, da še zdavnaj ni bilo konec sporeda. Dr. Puš je moral po mikrofону pozivati ljudi, da naj vztrajajo do konca. Odhajajoči se na ta glas vpijočega v puščavi niti ozrli niso. Šli so domov z zavestjo, da so bili priča kričečega poraza ljubljanskih švabobrancev.

M a r i b o r

Žene in dekleta pridno delajo za partizane. Ne strašijo se ne zaporov, ne mučenja. Dvakrat so že zborovale v osrčju tega mesta, v katerem kar mrgolišpijonov in gestapovcev. Zborovanje je trajalo vso noč. Posebno požrtvovalne so pri nabiranju prispevkov za žrtve nemškega terorja. Na deset tisoče RM /nemški denar/, 1 RM je 5 lir/ so nabrale in porazde lile med tiste obubožane družine, ki so jim Nemci po strelili očeta ali mater ali obadva, ali ju pa internirali oziroma zaprli. Tuči v zapore in internacijo pošiljajo zavoje z živili. Časopise OF raznašajo = skoro same žene. Časopis je roma iz Maribora skozi va si ob Dravi do Ptuja in dalje do Pragorskega in preko Slovenske Bistrice zopet nazaj v Maribor in še vedno je tako ohranjeno, da ga je mogoče brati. Kdor odhaja iz Maribora v partizane mu zvezo preskrbe žene. Kadar je treba partizane in aktiviste prenočiti

poiščejo stanovanje žene. Naravnost neverjetno je zaupanje v poštenost vseh Slovencev v Mariboru. Neka žena je morala preskrbeti stanovanje. Napotila se je k slovenski družini, ki je sicer ni prav nič poznala, kakor tudi oni niso poznali nje. Stopila je do njih in jim preprosto rekla: "Ali bi vzeli nocoj naše ljudi na stanovanje?" S tem je bilo vse dogovorjeno in urejeno.

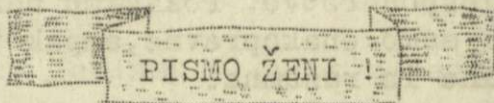
— NAŠI DOPISI —

Pismo iz goriškega zapora.

Ljuba tovarišica !

Nimava besedi, s katerimi bi se ti zahvalile za vse, kar si nama poslala. Do srca naju je ganila tvoja dobrotu. Bog naj ti vse stotero povrne. Oh, kako hudo je ločiti se od doma od vseh dragih in od dela za narod. Da, draga, trpiva a nič zato, saj veš za kaj trpiva! Saj mora biti vsaka zavedna Slovenka pripravljena žrtvovati vse, tudi svoje življenje za svoj narod. Upajmo, da se bomo kmalu spet videle in sicer takrat, ko bo že naš slovenski narod prost, ko bomo že svobodni. Pozdravi vse tovariše in tovarišice, tebe pa še posebej pozdravljata in poljubljata

Zorka in Karlina.

V tišini gozda vetru prislušujem,
pozdrav za te mu vroč izročam.
In z zvezdami zvečer se pomenjkujem
o bližnji sreči misli jim izročam.

Ko ti prisijejo skoz naše okno
naj povedo ti o vseh mojih potih
premeril marsikatero stezo sem samotno
križaril po dolinah in po mračnih kotih.

Od kar več nismo skupaj, morda pozabila
si nabesede, ki sem jih govoril.
In hčerka nisi morda sporcčila
kot ob slovesu sem te opozoril:

Če morda tu me zakopali bodo,
spolnile vendar bodo se vse želje
šel sem se borit za nas vseh svobodo,
za vas, za vse otroke naše zemlje.

Če pa se vrnem bomo srečni skupaj
Živeli bomo v hiši tej ponosni
zgrajeni iz žrtev tistih, ki so padli tukaj,
in poslušali zmaga spev zanosni.

Jošt.

GOSPODINJE IN MATERE V TEKMOVANJU.

Danes se nahajamo vsi v dobi tekmovanja. Torej =
tudi me gospodinje in matere ne bomo izostale. Mar
sikatera se bo vprašala: "S čim bomo tekmovali?" Po
mišlimo, da je danes nad polovico gospodarstev v žen
skih rokah, torej je v velikem delu odvisno od nas =
tudi splošno gospodarstvo. Pokažimo narodu in našim
nožem, da nismo samo enakopravne, ampak tudi enakovre
dne, torej pridne in razumne.

Skrbele bomo, da ne bodo naše kmetije prav nič za
ostale za tistimi, ki jih vodijo in obdelujejo možje.
Obdelati in pridelati moramo prav toliko kot oni. Ta
ko bomo lahko z veseljem in ponosom zajemale od las
tnih pridelkov in pomagale naši vojski.

Tudi "posojilo svobode" smo dale in še bomo dale,

prav kot gospodarji. Saj ne kadimo in ne pijemo, to rej prihranimo. Prihranke bo pa vsaka dobra gospo dinja naložila na obresti. Tako bomo prinesle zaslu ge domu in domovini ob enem pa pokazale svojo ener gijo, s katero izpolnjujemo svojo dolžnost.

Me pa ne bomo prenehale s tekmovanjem, ko se zak ljuči ta doba. Saj smo gospodinje, žene in matere. To rej tudi nadeco ne bomo pozabile. Skrbno bomo vzga jale mladino, da zgradimo iz naših sinov krepostne = može in iz naših hčera plemenite žene, kakršnih narod potrebuje.

Vipavska žena.

ZAHVALA TOVARIŠICAM

Glavni sanitetni
E K O N O M A T.
Položaj, 20.7.44.

Okrožnemu odboru SPŽZ Brkini

Potrjujemo prejem sledeč^{ga} materiala, oziroma bla ga za naše bolnice:

Prepečenca.....	380 kg
riža	120 "
sladkorja	40 "
makaronov	80 "
raznih drobnarij, marmelade, piškotov, mila	310 "

Za vsa ta darila se vam v imenu naših ranjenih = tovarišev najtopleje zahvaljujemo.

Smrt fašizmu - svoboda narodu !

Politkomisar:
Cvetko

Šef GSE - major:
Ivanov

Prav kot odgovoriti. Naj ne vedim in ne prajem, da
veljavnost. Trudimo se pa vsako leto
dajati veliko in korist. Tako bodo vse
se bomo in tovarni ob eni pa pomislek svoje
eto, a katera izpolnjuje svoje dolžnosti.
Mi pa ne bomo prenehali s lakomnostjo, ko se
ljubi za dobi. Naj smo odgovorni, kane in
veljavnost ne bomo mogli. Še vedno
tako mišljeno, da karadimo iz naših
moje in iz naših misel. Plemenite žene, karkoli nam
potrebno.

BAHVALA TOVARISTVA

Občinski odbor SRP Bihani

Priznanje za prejem zbirke materijala, zbirna lista
za za ...
Prejeto ...
180 ...
150 ...
40 ...
30 ...
30 ...
30 ...
30 ...

Št. listine - evropsko ...
Političar ...
Češtin ...
Bar. GBE - ...
Ljubljana

